

Wijzigingsbesluit Natura 2000-beheerplan Grootte Peel, Deurnsche Peel & Mariapeel

Agrarische beregening binnen de bufferzones

Grondwaterwinning voor beregening is gerelateerd aan landbouwkundig gebruik voor beregening open teelt. Op grond van artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn en artikel 2.7, lid 2 Wet natuurbescherming, mogen activiteiten die uitgevoerd worden in en nabij een Natura 2000-gebied niet ertoe leiden dat deze de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen in de weg staan. Bij de vraag of het huidige gebruik van beregening ten behoeve van de open teelt is toegestaan, is het dan ook van belang om in beeld te brengen wat de effecten van de betreffende grondwateronttrekkingen zijn in het gebied en of deze mogelijk significante effecten hebben op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.

Omdat niet op voorhand is uit te sluiten dat grondwateronttrekkingen ten behoeve van de beregening voor open teelt, in het gebied geen significante effecten hebben op de natuurlijke kenmerken, is een passende beoordeling uitgevoerd op basis van hydrologische onderzoeken. Uitgangspunt hierbij (zoals ook bevestigd in de jurisprudentie) is dat de grondwateronttrekkingen zoals die in het gebied plaatsvinden, de natuurlijke kenmerken van het gebied niet mogen aantasten. De wetenschappelijke zekerheid is verkregen wanneer uit volledige, nauwkeurige en definitieve constatering en conclusies elke redelijke wetenschappelijke twijfel over de gevolgen van de grondwateronttrekkingen ten behoeve van beregening de open teelt, zijn weggenomen. Voordat we hieronder verder ingaan op de passende beoordeling, gaan we eerst in op de definitie van een bufferzone.

Bufferzones

In het beheerplan was geen eenduidige definitie opgenomen om de zone aan te duiden waarbinnen de grondwaterafhankelijke natuur wordt beschermd. Om dit te duiden, zullen we hiervoor de term bufferzone gebruiken en lichten wij nader toe welke termen in beide provincies hiermee bedoeld worden. Aan Brabantse zijde wordt met de term bufferzones bedoeld de attentiezones en de invloedsgebieden N2000, die zijn vastgelegd in de Keur van het waterschap en die de wettelijke basis vormen voor de vergunningen voor grondwateronttrekkingen. In de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant zijn deze termen ook opgenomen. In de Omgevingsverordening Limburg 2014 wordt gesproken over 'bufferzones verdroogde natuurgebieden'. Als bijlage is een kaart gevoegd waarmee de bufferzones in beide provincies worden weergegeven.

Overigens wordt in het beheerplan momenteel de term bufferzone op twee andere manieren gebruikt, namelijk om daarmee gronden aan te geven binnen het NNN die verworven moeten worden en waarop peilverhoging dient plaats te vinden en om zones aan te duiden rondom natte natuurparels om een verdere verslechtering van de hydrologische situatie tegen te gaan. Dit komt niet overeen met de term bufferzone die dient voor de bescherming van grondwaterafhankelijke natuur, zoals hierboven beschreven. Dit wordt bij de herziening van het volgende beheerplan aangepast.

Passende beoordeling

Deltares heeft in opdracht van beide provincies een passende beoordeling opgesteld voor beregening uit grondwater voor open teelten rondom de Peelvenen. De passende beoordeling (als bijlage opgenomen) moet zoals hierboven aangegeven, met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid zijn onderbouwd of de huidige beregening, onder alle situaties, geen significant negatief effect heeft op de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied.

Voor de passende beoordeling zijn de volgende beschikbare gegevens en bronnen geanalyseerd en beoordeeld:

- hydrologische modelstudies – waaronder hydrologische onderzoeken van Witteveen+Bos en Artesia - en literatuur;

- recente kennis over grondwaterdynamiek in en rond hoogveen lichamen;
- vegetatiekarteringen.

De hydrologische onderzoeken zijn in opdracht van de provincie Noord-Brabant en Limburg uitgevoerd door Artesia en Witteveen+Bos op basis van beschikbare lokale grondwatermodellen voor de Mariapeel - Deurnsche Peel en de Grootte Peel. Deze zijn gebaseerd op invoer van lokale hydrologische gegevens zoals waterlopen, ontwateringsmiddelen, peilen, bufferzones en gewaskeuze. De modellen zijn bekend bij de gebiedspartijen vanuit eerdere analyses en onderzoeken. De modellen zijn aangepast om extreem droge situaties te kunnen doorrekenen. Hiervoor zijn de jaren 2018 en 2019 gebruikt. De uitgangspunten van de modellen zijn beschreven in de betreffende onderzoeken. Er is een inschatting gemaakt van het ecologisch doelbereik op basis van vier hydrologische hoogveencriteria.

Met de modellen zijn verschillende situaties (scenario's) doorgerekend:

- met de uitgevoerde en bestuurlijk vastgestelde hydrologische maatregelen;
- met en zonder berekening;
- in gemiddelde en extreem droge jaren.

Hiermee is inzichtelijk gemaakt:

- wat de veranderingen op de grondwaterstanden en stijghoogten zijn van berekening in gemiddelde en extreem droge jaren;
- aan welke van de vier hoogveencriteria wordt voldaan.

Aan de hand van grondwater- en oppervlaktewatermetingen is in de passende beoordeling geconcludeerd dat de grondwatersituatie in de Peelvenen niet voldoet aan de hoogveencriteria. Verder wordt aangegeven dat de staat van instandhouding van de Peelvenen ontoereikend is, mede vanwege verdroging. Ook staat vast dat op basis van de regionale modelstudies van de Peelvenen kan worden geconcludeerd dat berekening binnen de bufferzones een effect heeft op de grondwatersituatie in de Natura 2000-gebieden. Beschikbare modelberekeningen tonen aan dat berekening in onder meer de bufferzones een verlagend effect heeft op de freatische grondwaterstand in de Peelvenen. Gelet op deze bevindingen luidt de eindconclusie in de passende beoordeling dat het uitsluiten van een significant negatief effect door de onttrekking van grondwater uit beregeningsputten ten behoeve van de open teelt in de bufferzone niet mogelijk is. Dit betekent dat er op basis van artikel 2.9 lid 1 sub a van de Wet natuurbescherming geen vrijstelling van de natuurvergunning kan worden opgenomen in dit beheerplan, voor het onttrekken van grondwater uit beregeningsputten ten behoeve van de open teelt binnen de bufferzones.

Agrarische berekening buiten de bufferzones

Provincie Noord-Brabant

Zoals hierboven aangegeven kan er geen vrijstelling worden opgenomen voor grondwateronttrekkingen ten behoeve van de open teelten *binnen* de bufferzones.

Voor de volledigheid nemen we hier ook op wat de regels zijn in Noord-Brabant over agrarische berekening uit grondwater *buiten* de bufferzones. Hiervoor zijn regels opgenomen in de Interim omgevingsverordening Noord-Brabant en de Regeling natuurbescherming Noord-Brabant. Op basis van deze regelgeving geldt een vrijstelling voor agrarische berekening uit grondwater onder voorwaarden, gesteld in artikel 1.3 van de Regeling natuurbescherming Noord-Brabant. Onttrekkingen mogen geen significant negatief effect op een Natura 2000-gebied veroorzaken. Indien wordt voldaan aan de overige vereisten zoals deze zijn opgenomen in artikel 1.3 van de Regeling natuurbescherming Noord-Brabant, geldt de vrijstelling. Dit geldt zowel voor bestaande, als voor nieuwe grondwateronttrekkingen ten behoeve van agrarische berekening buiten de

beschermingszones. Waterschap de Dommel hanteert per 1 maart 2015 voor agrarische beregening een nieuw flexibeler beleid voor agrarische beregening buiten de beschermingszones en voor overgangszones binnen beschermde gebieden, in combinatie met waterconservering en besparing. Dit beregeningsbeleid is tot stand gekomen op basis van een nadere passende beoordeling¹, zodat ook aan de eisen van de Wet natuurbescherming kan worden voldaan.

Overigens wordt het beregeningsbeleid ook beschreven op pagina 89 van het beheerplan. Voor meer informatie wordt er verwezen naar www.brabant.nl/beregening. Deze verwijzing is inmiddels niet meer actueel. Informatie over grondwateronttrekkingen voor de landbouw is nu te raadplegen op: <https://www.brabant.nl/onderwerpen/water/voldoende-water/grondwater-onttrekken>.

Wijziging beheerplan

Het voorgaande leidt ertoe dat het Natura 2000 Beheerplan Grootte Peel, Deurnsche Peel & Mariapeel op grond van artikel 2.3, lid 6 Wet natuurbescherming als volgt wordt gewijzigd:

- Op pagina 102 (paragraaf 4.3) van het beheerplan, wordt de gehele tekst onder het kopje 'Beregening' tot aan pagina 106 'Grotere winningen (waterwinning, industrie)', vervangen door bovenstaande tekst.
- Op pagina 89 (paragraaf 4.1.4) van het beheerplan, wordt onder het kopje 'Beregeningsbeleid in Noord-Brabant' in de laatste zin, de verwijzing naar 'www.brabant.nl/beregening', vervangen door de volgende verwijzing:
'<https://www.brabant.nl/onderwerpen/water/voldoende-water/grondwater-onttrekken>'.
- Op pagina 224 (paragraaf 7.6) wordt de volgende tekst verwijderd:
"Concreet betekent dit dat huidige grondwateronttrekkingen vooralsnog vrijgesteld zijn van de vergunningplicht, onder de voorwaarde dat er maatregelen worden uitgevoerd die het herstel van het hoogveen verder brengen. Als uit onderzoek en monitoring naar voren komt dat de herstel niet of onvoldoende behaald worden met uitsluitend lokale maatregelen, zullen de effecten van de grondwaterwinning alsnog aan de bron aangepakt kunnen worden. Bijvoorbeeld door beregeningsputten nabij de Peelgebieden te sluiten. De verwachting is echter dat, ook met alle bestaande grondwateronttrekkingen, het herstel van het hoogveen zal doorzetten. De laatste jaren is er namelijk al voorzichtig herstel van het hoogveen gaande en lokale vernattingsmaatregelen blijken goede effecten te hebben."

¹ Rapport Passende beoordeling beregeningsbeleid Noord-Brabant, Bureau Waardenburg 2014, 14-082.